دەوڵەتی کوردی لە دیدی ئەوانەوە! ...هەلۆ بەرزنجەیی

” دەوڵەت گرنگترین داهێنانە لە مێژووی مرۆڤایەتیدا”…. کارل. ڤ. دۆیچ

ماوەیەکی باشە، بە وردی و بە دیقەتەوە سەرنج دەگرم لە بیروڕای گشتی تورکی و عەرەبی و فارسی و بە تایبەت ڕۆشنبیران و کەسایەتییە گوێ لێگیراوەکانی نەتەوە سەردەستەکانی دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان. ئاخر باری سەرنجی ئەوانم گەلێ لا مەبەستە، هەر نەبێت گوایە ئەم تاقمە بە چەند ئاوێک لەچاو سیاسی و دەسەڵاتدارەکانیان دا شۆراونەتەوە!. وەک دەبینین ئەم دەستەیە جارەوجار گەر بە کزیی و لاوازیی و لەژێر لێویشەوە بێت، دەیانەوێ دەنگ هەڵبڕن و شتێ بڵێن خۆیان لە دەسەڵات و عەوامی خەڵک جودا بکەنەوە….
ئەمە گومان لە دەنگە شەرمنەکانیان دەبێت، گوایە لەگەڵ مافی کورد دان و هەندێکیان وەک « حەسەن عەلەوی و سادق زێباکلام » زیاتر هەنگاو دەنێن و دەڵێن: لەگەڵ مافی کورداین تا ڕادەی دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی.
لەڕاستیدا ئەمەش دیوێکی ئەو مەسەلەیە، کە ڕەنگە دەمودەست و بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی ببێتە مایەی دڵخۆشی هەر تاکێکی کوردستانی.
لێ گرفتەکە لەوەدایە کاتێ بە وردی دەچیتە بنج و بناوان و گەوهەری بۆچوونی ئەم دەستە و تاقمەوە ،دەبینیت، ئەمان زیاتر لەوانی دیکە لە پەرۆشی پاراستن و چەسپاندن و زامنکردنی دەوڵەتەکەی خۆیان و بەرژەوەندی باڵای نەتەوەکەیان و ستراتیژی ئاسایشی نەتەوەیی نەتەوەکەیان دان. لەم ڕوەوە هەرچییەک بە تێ بخوازن، بە ئامانجی خزمەتکردنی پرسی نەتەوایەتی و دەوڵەتە ز□□□کەکەی خۆیانە.
بەواتایەکی دی ئەم بۆچوونە بەرهەمی قەناعەتێکی چەسپاو و ئەزموونێکی دەوڵەمەند و باوەڕێکی بەرزی مافی گەلان و ڕێزگرتن لە ویست و خواستی ئەوانی تر نییە. ئاخر وەک مێژوو سەلماندوویەتی، ئەوان ! هەندە سوورن لەسەر دژایەتی بوونی کورد و ژیان و مافە سروشتییەکانی، تەنانەت مافی ژیانی ئاسایشی بە ناسەلمێنن و بە شایستەی چ هەقێکی نازانن. لە هەرڕوانگەیەکەوە بڕواننە پرسەکەی تێ، وا خۆیان و هەموو ئاسایشی نەتەوەیی و بەرژەوەندییە دوور و نزیکەکانیان هەر لە بیرە.
کاتێکیش بە کورد لەگەڵ خواست و دامەزراندنی دەوڵەتدان، دەوڵەتی

ناوبراویان و□ک ئام□از□ک گ□ر□ک□ ب□ پت□وکردن و م□حک□مکردنی پ□گ□ی ن□ت□و□ی□تی خ□یان ل□و ململان□ و ش□□□ ستراتیژی و پرسی ئاسایشی ن□ت□و□ییدا ، ک□ ب□در□ژایی م□ژوو ه□یان بوو□ و د□یان ب□ت. ه□ک□شی ئ□و□ی□ کیان□کان د□ستکردن، ن□ک ب□ره□می خ□باتی میللی و ج□ماو□ریی ، ب□ی□کا ه□میش□ ل□ د□□□اوک□ و ترس و نیگ□رانیدان .

ئاخر ل□ ناوچ□ک□دا ململان□ و ش□□ی با□ا د□ستی ئ□وان□، ب□ش□ک□ ل□ م□ژووی ت□مارکراوی □است□قین□ی ناک□کیی□کانی ن□وانیان. ئ□وان تا ئ□ستا ترس ل□ ک□ش□ی کورد و ر□ه□ند□ ن□ت□و□یی□کانی ، وا ب□س□ریاندا شکاو□ت□و□ ب□ تاکتیک ل□گ□□ ی□کتردا بوون□ت□ هاوپ□یمان و ل□ ن□وان خ□یاندا □□ک□وتنام□یان م□ر کردوو□.□□ک□وتنام□ی ج□زائیر ب□ نموون□.

ج□ی س□رنج□ ه□ردوو لا ک□کن ل□س□ر خا□□ک ، ک□ ئاسایش و ب□رژ□و□ندی خ□یانی ت□دا د□بینن□و□. هاوباو□□کانی ع□ل□وی، ل□ دیدی عروب□یان□و□ دام□زراندنی د□و□□ت□کی کوردی ل□ باشووری کوردستان، ب□ ستراتیژ□کی باش و گرنگ د□بینن ک□ و□ک ق□□غان ب□ پاراستنی د□روازی□ □□ژه□□اتی عار□بای□تی، ل□ ه□رش و چاوت□ب□ینی فارس و تورک بپار□ز□…ب□ ه□مان پ□ودانگ و ت□□وانین، ئاغای ز□باک□لام، د□□□: ل□گ□□ دام□زراندنی د□و□□تی کوردیداین ل□ باشوور، ب□ ن□ت و ئاواتی پاراستنی د□و□□تی ئ□ران ل□ ه□□□ش□ و م□ترسیی□کانی ع□ر□ب و تورک.

ه□ردوو د□ست□ک□ش ب□س باو□□یان ب□ د□و□□تی کوردی ل□و ب□ش□ی باشووردا ه□ی□، ک□ ب□ت□ دیوار و ک□سپ□ ل□ب□رد□م خ□ون و ئاواتی ن□ت□و□یی خ□یان دا. د□نا ز□باک□لام کورد ب□ فارسی □□س□ن ل□ق□□□م د□دا و ت□نان□ت مافی خودموختاریشیان ل□ □□ژه□□اتدا ب□ ناس□لم□ن□.

ئ□و پ□ی وای□ کورد و□ک ئ□رانیی□ک ئ□رک□ ل□س□ری شانی داک□کی بکات ل□ ئ□ران و ب□رپ□رچی ئ□و ه□□□شان□ بدات□و□، ک□ ل□ د□ر□و□ □ووت□ د□ک□ن.

شایانی ئاماژ□ پ□دان□، گ□ور□ زانای تورکی د□ستی کورد «ئیسماعیل ب□شکچی» ، و□ک تاک□ د□نگی تاقان□ و ناواز□، ل□م دید□و□ ب□ دوور د□گرین، چونگ□ ئ□و و باو□□ و ت□ز□کانی و سزاچ□شتنی ز□ر و ب□رد□وامی ت□ک□شان و ب□رگریی کردن ل□ پ□ناوی کورد دا ، بواری چ د□م□ت□ق□ی□کی ل□س□ر د□س□زیی و باو□□ی پت□وی ن□ل□قیوی زانستیان□ و مر□ڤد□ستان□ی ب□ ک□س ن□ه□شت□ت□و□. ل□ت□ک ئ□و□شدا، ب□ دووری نابینم ه□شتا ل□ ن□و تورکدا ک□سانی تریان ه□بن، وا بیر بک□ن□و□ و□ک ئ□وان□ی ل□س□ر□ ئاماژ□مان پ□ دا.

ک□وات□ د□رئ□نجام ئ□و□□وون و ئاشکرا د□ب□ت، تا 50% ب□ر□و ژوورتری تورک و فارس و ع□ر□ب ن□بن□ ب□شکچی ئاسای□کی زانست پ□رو□ر و

واقیعبین و مرۆڤدۆست و خاوەن هەڵوێست ، وا خەتەفرەدانە هەر چاوەڕێی داری زە بکەیت بەرت بە بگرە و بەڵێت تورک و عەرەب و فارس تێڕوانینی واقیعی و مرۆڤدۆستیانەیان بە پرسی کورد هەیە و ئیمڕۆ نا سبەی بەشێوەیەکی دیموکراسی دەتوانرێ چارەسەری کێشی کورد بکرێ!. ئاخر بنەمای سەرەکی دیموکراسی بە پێوەری زۆرینە و کەمینە دەپێورێ… کورد لە هەموو بەشە ناشروشتییەکانی تێ ترەنجدراوە، کەمینەیە و هیچ کات تاکە بڕیارێک بە دەنگ دان و دیموکراسی ناباتەوە.

ئەوەی لێرە گرنگ و هەستیارە ئاماژەی پێ بدەین، جێی داخە کەوا هێشتا سیاسی و ڕۆشنبیرانی کورد هەن، چەند گالیسکەیەک لە یەک ئەسپ دەبەستن!؟…خەباتی نەتەوایەتی کورد، وەک کێشەی نەتەوە و خاکێکی داگیر و دابەشکراو دەکەنە قوربانی دید و بۆچوونێکی ئاینزایی یاخود ئایدۆلۆژی و مل بە خودی دەفاکتەکە نادەن..

ئەوە واقیعی تاڵی کوردە بەدەست داگیرکەرەکانییەوە. دەکرێ بڵێین کەم وێنەو بێ هاوتایە، لە سەختی و تراژیدیایی دا. کەواتە، دەستەبژێر و سیاسی کورد، پێویستە کار بۆ بەرهەم هێنانی گوتار و میکانیزمێکی تری خەبات و بەرەنگاری بکەن.، نەک خۆ وابەستە و دیلی دەقی کتێب و تیۆرییە نامەکان بکەن.

بەداخەوە زۆرینەی ئەم دوو بەرە ڕۆشنبیر و سیاسییەی کورد،جە پەنجەیان لە بەرهەمهێنان و داهێنانی کۆشک و تەلاری هزر و ڕۆشنبیریی کوردیدا نییە، بەڵکو هەر خەریکی گواستنەوەی هەڵە و جوینەوەی وتراوە سواوەکان و گرتنەبەری ئەزموونە شکست خواردووەکان و لاسایکردنەوە

پێ لەناجۆریی و دەڕاویی نامەکان دەکەن. بەم هەیەشەوە، کورد بە تێکڕا ، لەو مێژووە جەنجاڵە و پڕ لە کوێرەوەرییەی خۆیدا، وزە و سەرمایە و حەزو ئاوات و توانا و لێوەشاوەییەکی گەورە و بێ شومار و گرنگی بە فیڕۆ چووە.

لە ئێستاشدا، چاوپێکەوتنی بیرمەندێکی شیعەی لوبنانیم خوێندەوە« ئەنیس نەقاش» گوایە لە کتێبەکەیدا بەناوی « الکونفیدرالیة المشرقیة» دەرەتانێکی باشی بۆ چارەسەرکردنی کێشە نەتەوەییەکانی وەک دۆزی کوردی خستەتە بەرچاو.خواستی« دامەزراندنی کۆنفیدڕاڵییەکی ڕۆژهەڵاتییە لەسەر ململانێ بە سیاسەت نەک بە ناسنامە»…واتە کوردێکی شیعە لەگەڵ فارسێکی شیعە و عەرەبدا یەکگرن و دژ بە کوردێکی سوننە و فارس و عەرەب بن… چونکە ناوبراو پێی وایە، « دابەشکردنی جوگرافیا لەسەر بنەمای ئەتنیکی و مەزهەبی و ئاینی سەرەتای شەڕێ نەوەک کۆتایی» … هاوکات ناوبراو پێی وایە:« کێشەکان ئەوکاتە دەست پێدەکەن کە داوای دروستکردنی نەخشەی نوێ

بکەین لەسەر بنەمای جیاکاری نەتەوەیی». واتە لە ئێستاوە کورد بۆی نییە داوای دەوڵەتی خۆی بکات . کاتێکیش دەسەڵاتی کورد ، وەک فارس و تورک و عەرەب نەبێت، شوێن و پێگەیشی لەوان لاوازترە. ئەم بۆچوونە دەیسەلمێنێ کە ئەو ناتوانێ لە خەیاڵی بابا دەستی عەرەب و هەژموونی شیعەگەرایی دەرچێ و هەمیشە خۆی وەک عەرەب پێویستە بابا دەست بێت و هاوشان پێشوەخت مسۆگەر بێت ، کە براوەی مەدانە و هەروەها ئەنگە وەک شیعەش بەهەمان شێواز بیر کاتەوە. ئاخر ئەو فەزەی عەرەبوون و موسوڵمان بوون بۆی سەلماندووە و پسووڵەکەی داوەتێ. ناوبراو پێی وایە :«دەوڵەتی بنیاتنراو لەسەر نەژادی و دین بەرەو ئاستەنگی گەورە دەبێتەوە». کەچی سەرسەختانە داکۆکی لە ئێران ودەوڵەتە دەستکردەکانی دیکەی عەرەبی دەکات. دەڵێ: »ناوی کوردستان لە ئێران هەیەتی، ئەوە لە دەوڵەتێکی یەکگرتوودا دەبێ… لە ئێران کورد وەک هەر عەرەب و تورکمان و فارسێکە، چونکە ئێران لە شەش ئێتنیک پێکهاتووە و یاسا جیاوازییان لە نێواندا ناکات. ئەوە وەکو کەنفیدڕاڵییەکی ئێتنیکانەیە لە ئیمپراتۆرییەکی فارسیی بچووکدا«. کەواتە تە هەرچی بەدەست بهێنی هەر لەژێر ەکەف و هەژموونی ئێواندا دەرناچیت و ئێرن ئەو نموونە بابا و سەرمەشقەیە، مافی خۆیەتی بابادەست و ئیمپراتۆر بێت و تۆش لە پەراوێزدا ژیان بگوزەرێنی.

ئەم بیرمەندە دەڵێ« لەم کەنفیدڕاڵییەدا شوێنێک بە زایۆنیزم نییە، بەڵام فەلەستین دەبێتە بەشێک لەوە». ئەم ڕاگەیاندنە کتومت ناوەڕۆک و گەوهەری ناڕەوون و ناواقیعی و عروبەچێتی و مەزهەبگەرایی بەدیار دەخات.ئاخر ناوبراو هەم مافی ژیان بە ئێوان/ جولەکە ناسەلمێنێ و هەمیش لە خەیاڵی گرد و مەڵکردنی وزە و توانا مرۆیی و ئابووری و سیاسییەکانی گەلانی ناوچەکەدایە، بە یەکخستنیان لە بەرەی و سەنگەرێک دا، لە بەرامبەر جولەکە یاخود ئەوەی ئەو بەردەوام بە زایۆنیزم ناوی دەبات. کەواتە کورد و گەلانی دیکە دەبێت وەک عەرەب شەڕی جیهادی و فەتوای لەناوبردنی ئیسرائیل رابگەیەنن. ئەمەش کتومت پاشکۆیی و چوونە پەراوێزی شەڕ و ململانێیەکەوە نیشان دەدات، کە لە سوودی کورد و خودی ناوچەکەشدا نییە. بە کورتی و کرمانجی ئەرکی سەرەکی کورد دژایەتی داگیرکەران و سەربەخۆیی بەدەستهێنانە.
کاتێک دەڵێ: فەلەستین دەبێتە بەشێکی ئەو کەنفیدڕاڵییە، واتە دەوڵەتی فەلەستین … ئەو نایەوێ کەنفیدڕاڵی لە نێوان گەلانی ناوچەکەدا دروست بێت، بەڵکو دەیەوێ عەرەب بە 24دەوڵەتەوە و فارس بە ئیمپراتۆرییەتەکەیەوە ببنە بەشێک لەو جوگرافیا سیاسییە و شەڕی زایۆنیزم درێژە پێ بدەن. کەواتە ئەوە دەزانین ، ئەو نایەوێ کوردی بەیەکگرتوویی و وەک یەک دەوڵەتی سەربەخۆ بێتە ناو هاوکێشەوە،

بەڵکو وەک بەشە بندەستەکانی چوار دەوڵەتە داگیرکەرەکەی. هەر لەم ڕوانگەیەشەوەیە هەر هەوڵ و ئاڕاستەیەکی خەبات و ویست و داوای کورد، بە دەوڵەتی کوردی بێت، لەدەرەوەی ویست و کۆنتڕۆڵی ئەوانەوە بێت، یەکەوڕاست بە کاری ئیمپریالیزمی دەزانن و بە ئیسرائیلی دووەم ناوزەدی دەکەن.
ئەنیس نەقاش لە دوا پەرەگرافی قسەکانیدا دەڵێ: »کۆنفیدڕالیزمی ڕۆژهەڵات، کێشەی کورد چارەسەر دەکات.« ناسنامەی مەشریقی دەبێت» ئەمەش جەوهەری گەلانی دیموکراتیکە کە تیۆرییەکەی سەرۆک ئۆجەلان داوای دەکات«.
وەک دەبینین ناوبراو، جەخت لەسەر تیۆرییەکەی ئۆجەلان دەکاتەوە. مەخابن ساڵانێکە لە تیۆرییەکەی ئۆجەلانیش دا تارمایی پاشەکشەیەکی گەورە لە دۆزی نەتەوەیی دا بەرچاو دەکەوێت و جێگە و پێگە و ناونیشانی « دەوڵەتی نەتەوەیی » نییە.کەواتە هەردوو لا هاوبەشن لەم پرسە گەوهەرییەدا و بە خۆڕایش نییە نقاش بە رامکردنی کورد هانای بۆ تێزەکانی ئۆجەلان بردووە.
لێرەدا لای ئەوان/ بۆ ئەوان گرنگ و داواکراو ئەوەیە، کورد بانگاشە و داخوازی «ناسنامەیەکی نەتەوەیی و نیشتمانێکی سەربەخۆ و بوونە دەوڵەت» تی نەبێت و بزری کات. ئەمەش ئەو دەرئەنجامەیە کە گوتاری ئایینی و ئایدەلۆژیای ئینتەرناسیۆنالیست و ئەندێشەی کۆسمۆپۆلێتی و خەون و خەیاڵی یۆتۆبیایی، سەرمەستەکانی دوور لە واقیع و دەروون نەخۆش و خاوەن گرێی خۆبەکەمزانەکانی بەرەیەکی فراوانی کوردی پێی گرفتار بوون.
بە دیوەکەی تریش دا ئەو دیمەنە قێزەون و بێزارکەر و ئومێدکوژە نمایش دەکات، کە دەستەبژێری گەلانی سەردەست، چ جیاوازییەکی بنجییان لەتەک خەڵکی ڕەشۆک و سیاسی و سەربازی وڵاتەکەی خۆیاندا نییە. بەداخەوە زۆری ماوە لەنێو شۆرش و ڕاپەڕینەکانی کورد دا، ژمارە و ڕێژەیەکی بەرچاو لە ڕۆڵەی گەلانی سەردەست ببین، هاوشانی کورد بۆ مافی نەتەوەیی و ژیان و دیموکراسی کورد تێ بکۆشن، وەک ئەوەی کاتی خۆی ڕۆشنبیرە فەرەنسییەکان بۆ سەربەخۆیی جەزایر دژ بە وڵاتەکەی خۆیان کردیان.
کەواتە گەر واقیعبین بین و دروست ریال پۆلێتیک بخوێنینەوە، ئەوەمان بۆ دەسەلمێ، دەمەکێ
ئەو خەونە بەتاڵە بەتەوە، ئەوان! ببنە بەشێک لەو تەکۆشەرانەی بە ئامانجەکانی تێ تێ بکۆشن. گەر هەشبن ! ئەوا ڕێژەیان لە پەراوێزدان.
شایانی گوتنە، لەم وانە مێژووییەوە، باشتر حاڵی بوون، کە پێویستە ستراتیژ و ئامانجی ـ بەدەوڵەتبوون ـ ی خۆمان ڕوون و ئاشکرا بکەین

و ل□ □ □وانگ□ی خ□مانـ□و ل□ســ□ر ز□مینـ□ی واقیعـــی ک□م□□ــایـ□تی و م□ژوویی و سیاسی□و□ ، ب□رامب□ر ب□ خ□مان و ئ□وان! ئ□م ه□قیق□ت□ م□ژوویی□ بیک□ین□ د□فاکت□ی□کی ن□گ□□ی چ□سپاو ، ن□ک ب□دیار داری ز□ و خ□ونی ن□ز□کی ئ□وان□و□ د□ش دابم□نین.

-

- **ه□ل□ ب□رزنج□یی** 1.3.2020